

Manisa İli Demirci İlçesinde Organik Tarım Hakkında Üreticilerin Bilgi Düzeylerinin ve Beklentilerinin Belirlenmesi

^aHakan BAŞAK*, ^bSelahattin ÖZCAN, ^aVedat YILMAZ

^aAhi Evran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Kırşehir

^bDemirci Ziraat Odası Başkanlığı, Manisa

*Sorumlu yazar : hbasak@ahievran.edu.tr

Geliş Tarihi: 01.09.2015

Düzeltilme Geliş Tarihi: 17.09.2015

Kabul Tarihi: 19.09.2015

Özet

Bu araştırma, Manisa İli Demirci İlçesinde Ziraat Odası Başkanlığının düzenlemiş olduğu üç hafta (66 saat) süreli organik tarım eğitim kursuna gönüllü olarak katılan üreticilerin kurs öncesi organik tarım konusundaki bilgi düzeylerinin ve organik tarımdan beklentilerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler organik tarım eğitimine katılan toplam 108 kursiyer üreticiye uygulanan anket yoluyla elde edilmiştir. Verilerin istatistik analizinde “Khi-Kare” bağımsızlık testi uygulanmıştır. Eğitime katılan üreticilerin %96.3’ü erkek, %3.7’si kadın olup, %63’ü meyvecilik faaliyetinde bulunmaktadır. Kursiyerlerin %69.5’i 50 yaş altında olup, %73.1’i ilk ve orta öğretim mezunudur. Üreticilerin %47.2’si yıllık 12.001-25.000 TL arası gelire sahip olup, %76.6’sı 50 da altında araziye sahiptir. Eğitime katılan üreticilerin %93.5’i daha önce organik tarım yapmamışken, %72.2’si organik tarım konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Üreticilerin %53.7’si organik tarımı uygularken en fazla zorlanacağı konu olarak hastalık ve zararlılarla mücadeleyi göstermektedir. Organik tarıma verilen devlet destekleri konusunda kursiyerlerin çok büyük bir kısmının yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır. Ankete katılan üreticilerin %58.3’ü organik tarımın yaygınlaştırılması için konu ile ilgili eğitim verilmesinin faydalı olacağını belirtmektedir. Sonuç olarak eğitime katılan üreticilerin büyük çoğunluğunun organik tarım ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı, ancak üreticilerin çevre ve insan sağlığı konusunda oldukça duyarlı oldukları belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Organik tarım, eğitim, çevre, farkındalık

Organic Agriculture Knowledge and Expectations of Farmers Attended About Organic Agriculture in Demirci District of Manisa Province

Abstract

This survey was carried out to determine the preliminary knowledge levels of organic farmers before 66-h course on organic agriculture, held by the Agricultural Association of Demirci District of Manisa Province. Total 108 trainees were attended the course. The collected data from survey were analyzed by chi square test. 96.3% of trainees were male, 3.7% of them were female. 63% of trainees were fruit growers. 69.5% of the trainees were under age of 50 and 73.1% were primary and middle school graduates. 47.2% of trainees had 12000-25000 TL annual income while 76.6% of trainees had land under 12.5 acres. 93.5% of trainees have not applied any organic agriculture methods. 72.2% of farmers had not sufficient knowledge on organic agriculture. If organic agriculture applied, 53.7% of farmers stated that they will be in difficulty in preventing their vegetables and fruits from diseases and pests. Most of the farmers were not aware of the governmental findings on organic agriculture production. 58.3% of farmers mentioned that technical courses on organic agriculture would be beneficial. To conclude; it was determined that the farmers where the survey done had limited level of knowledge on organic agriculture, but they were sensitive on ecology and human health.

Keywords: Organic agriculture, training, environment, awareness

Giriş

Toplumların gelişme ve gelir seviyelerindeki artış beslenme alışkanlıklarında da değişikliğe sebep olmaktadır. Önceleri tükettikleri ürünlerde daha çok tazelik ve hijyene önem veren toplumlar, son yıllarda ürünlerin niteliği konusunda da hassasiyet göstermeye başlamışlardır. Bilinçli tüketici, çevreyle dost ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilen tarımsal ürünlerin kendi sağlığı için de risk oluşturmadığı fikrini benimsemiştir.

Tüketici talebindeki bu davranış değişikliği, üreticileri doğayla uyumlu, sağlıklı ürünler üreten organik tarıma yöneltmiştir. Ayrıca sözleşmeli bir üretim modeli olan organik tarım, pazar ve gelir garantisi nedeniyle üreticiler tarafından tercih edilmektedir. Organik tarım, ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas itibarıyla sentetik ilaçlar ve gübrelerin kullanımının yasaklanmasının yanında organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, parazit ve predatörlerden yararlanmayı tavsiye eden, bütün bu imkanların kapsamlı bir sistemde oluşturulmasını talep eden, üretimde miktar artışını değil ürünün kalitesinin yükselmesini amaçlayan bir üretim şeklidir (Altındaşlı ve İltter, 1999; Hekimoğlu ve Altındaşlı, 2006).

Türkiye tarımsal üretim açısından son derece uygun iklim ve toprak koşullarına sahip olmanın yanı sıra, sahip olduğu zengin biyolojik çeşitlilik ve topraklarının büyük bir kısmının pestisit ve kimyasal gübre kirliliğinden etkilenmemiş olmasından dolayı organik tarım için son derece uygundur. Türkiye’de son yıllarda gerek organik üretimde ürün çeşitliliği ve üretim miktarı yönünden önemli artışlar görünse de, varılan nokta sahip olunan potansiyelin çok azının kullanılabildiğini göstermektedir. Türkiye’de organik ürün çeşitliliği 2013 yılında 213 adete, ekim alanı 769.014 hektara, üretim miktarı ise 1.620.466 tona ulaşmıştır (TÜİK, 2014). Ancak organik tarım, toplam tarım alanlarının sadece %2.16’sını, tarımsal üretimin ise %1.5’lik kısmını kapsamaktadır (TÜİK, 2014). Türkiye dünya üzerinde organik tarım yapılan 164 ülke arasında 15. sırada olmasına rağmen, genel tarım alanlarına oranla organik tarım yapılan alan sıralamasında 43. sırada yer almaktadır (Anonim 2015a).

Tarımsal üretimde yeniliklerin kabul edilebilmesini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Tatlıdil (1989), yağmurlama sulama teknolojisinin yayılması ve benimsenmesi üzerine etkili faktörleri yaş, gelir düzeyi, işletme büyüklüğü, makineleşme, üretim deseninde değişme olarak saptamıştır. Organik yetiştiricilik yapan üreticiler; teknik, pazarlama ve mevzuata ilişkin konularda konvansiyonel yetiştiricilere göre daha fazla bilgiye gereksinim duymaktadırlar (Akin, 2008). Bu sebepten dolayı organik tarımın yaygınlaşması amacı ile düzenlenen eğitim kursları şüphesiz ki üreticilerin konu hakkında bilinçlenmesi üzerine faydalı olmaktadır. Ancak eğitime katılan potansiyel organik üretici adaylarının kurs öncesi organik tarım konusundaki bilgi düzeylerinin, kaygılı oldukları konuların ve beklentilerinin bilinmesi eğitimin planlanmasında ve doğal olarak başarısında büyük önem arz etmektedir.

Çalışmanın gerçekleştirildiği Manisa İli Demirci İlçesi, başta meyvecilik (5624 ha) olmak üzere sebze (864 ha) yetiştiriciliği ve bağcılık (641 ha) gibi bahçe bitkileri ağırlıklı tarımsal üretimin yoğun olarak yapıldığı bir bölgedir (Anonim, 2015b). Yöre sahip olduğu verimli ve temiz toprakların yanı sıra sulanabilir tarım alanlarının fazlalığı ile organik meyve, bağ ve sebze yetiştiriciliği açısından son derece uygundur.

Bu çalışmada, Manisa İli Demirci İlçesi Ziraat Odası Başkanlığı tarafından düzenlenen üç hafta (66 saat) süreli organik tarım eğitim kursuna gönüllü olarak katılan kursiyerlerin kurs öncesi organik tarıma bakış açılarının, bilgi düzeylerinin ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın ana materyalini Mart 2015’de düzenlenen organik tarım eğitim kursuna katılan 108 adet üreticiden yüz yüze görüşme usulüyle yapılan anket yardımı ile elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Anket çalışması sonucunda kursiyerden alınan cevapların frekans ve yüzde değerleri hesap edilmiştir. Kursiyerlerin; Sosyo-ekonomik yapıları, organik tarım hakkındaki bilgi düzeyleri, organik tarıma bakış açıları ve beklentileri arasında istatistiksel bir ilişki bulunup bulunmadığı Pearson’un ki-kare (Chi-square) testi ile analiz edilmiştir (Özdamar, 2002). Ayrıca var olan ilişkinin düzeyini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı hesaplanmıştır (Oktay, 2003). $c < 0,25$ düşük, $0,25 < c < 0,50$ orta,

0,50<c<0,75 yüksek, c>0,75 çok yüksek ilişkili olarak kabul edilmiştir. Analizler yapılırken SPSS 20 V istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Sonuçlar ve Tartışma

Organik tarım eğitim kursuna katılan üreticilerin; %96.3'ü erkek, %65.7'si 28 ve 49 yaş grubu arasında, %73.1'i ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim almıştır. Eğitime katılan üreticilerin; %84.2'si yıllık 25.000 TL'nin altında gelire sahip olup, %52.7'si 10 yılın üzerinde tarımsal faaliyet ile uğraşmaktadır. Üreticilerin arazi mülkiyet durumlarına bakıldığında; kursiyerlerin %68.5'i kendisine ait araziye sahip olup, %75.9'u 50 da altında arazi büyüklüğüne sahiptir (Çizelge 2). Eğitime katılan kursiyerlerin sosyo-ekonomik yapıları genel olarak değerlendirildiğinde; orta yaş grubunda, düşük eğitim ve gelir seviyesinde, kendisine ait olsa da nispeten küçük tarım arazisine sahip üreticilerden oluşmaktadır. Tarımsal yeniliklerin üretici tarafından benimsenmesi üzerine; yaş, eğitim düzeyi, gelir ve arazi büyüklüğü gibi sosyo-ekonomik unsurların etkili olduğu bilinmektedir. Organik tarımın genelde orta yaş ve üstü grup tarafından yapıldığı birçok araştırmacı tarafından da bildirilmektedir (Padel, 1994; Doğan, 2011). Ülkemizde üreticilerin organik tarıma bakış açılarını belirlemek amacıyla yapılan birçok araştırmada işletmelerin ortalama arazi büyüklüğü 50 da civarında belirlenmiştir (Gürel ve Akay, 2008).

Yapılan ki-kare ve kontenjans katsayısı analiz sonuçlarına göre; Kursta katılan üreticilerin sosyo ekonomik yapılarındaki iyileşme ile organik tarım bilgi düzeyleri, modern tarım tekniklerini kullanmaları ve organik tarım hakkındaki bilinç düzeylerinin artması arasında istatistiksel olarak (p<0,05) orta düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir (Çizelge 1). Kursiyerlerin; %63'ü ticari amaçlı üretim olarak meyve yetiştiriciliği yapmakta olup, %93.5'si daha önce organik tarım yapmamış, %87'si ilk defa organik tarım ile ilgili bir eğitime katılmıştır. Anket uygulanan üreticilerin %69.4'ü bir tarımsal örgüte üye değildir. Kursiyerlerin; %44.4'ü yağmurlama ve damlama sulama gibi modern sulama yöntemlerini kullanarak bitkisel üretim yapmakta olup, %70.4'ü kimyasal gübre uygulamasından önce toprak analizi yaptırmamaktadır. Üreticilerin sadece %3.7'si yoğun düzeyde kimyasal ilaç ve gübre kullandığını belirtmiştir (Çizelge 2). Kursiyerler içerisinde, önceden organik tarım ile ilgili bir

eğitime katılanların oranı %13 iken, daha önce eğitime katılanlar içerisinde organik tarım yapanların oranı ise %28.6 olarak belirlenmiştir. Veriler organik tarımla ilgili eğitim kurslarının yeterli sayıda olmadığını gösterdiği gibi, verilen kursların üreticileri organik tarıma yönlendirme konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir.

Yapılan analiz sonucuna göre, kursiyerlerin daha önce organik tarım yapma durumu ile; organik tarımda gübreleme, hastalık ve zararlılarla mücadele, devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyleri ve biyolojik-biyoteknik mücadeleyi kullanma durumu, düzenli toprak analizi yaptıрма durumu arasında istatistiksel olarak (p<0,05) orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 1).

Araştırmamızda da karşılaştığımız çiftçilerin bir araya gelerek örgütlenememesi organik tarımın yaygınlaşmasında önemli bir engel olarak kabul edilmektedir. Kontrol ve sertifikasyon işleminin küçük tarımsal alanlarda maliyeti arttırıcı ve dolayısı ile karlılığı azaltıcı etkisi olmaktadır (Subaşı, 2003; Altındişli, 2006). Üreticilerin kooperatif veya üretici birlikleri çatısı altında birleşerek kontrol ve sertifikasyon firmaları ile sözleşme yapmaları belgelendirme maliyetinin azaltılmasında etkili olmaktadır.

Yapılan analiz sonucunda, üreticilerin organik tarım bilgi düzeyleri, organik tarımda gübreleme, hastalık ve zararlılarla mücadele ve devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak (p<0,05) yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 1).

Kursiyerlerin %81.5'i organik tarım eğitimine katılmadığı öncelikli amaçlarının; daha sağlıklı ürünler üretmek ve çevreyle dost üretim gerçekleştirebilmek olduğunu ifade etmişlerdir. Üreticilerin %69.5'inin organik tarımdan öncelikli beklentilerinin; çevreyi ve doğal kaynakları korumanın yanı sıra kimyasal maddelerden uzaklaşmak olduğu, %75'i organik tarıma geçişi isteme sebebi olarak; çevre ve insan sağlığını korumasını belirtmişlerdir (Çizelge 2). Türkiye'de organik tarımın benimsenmesinde özellikle prim, fiyat ve pazar garantisi gibi ekonomik faktörlerin etkili olduğu yapılan araştırmalarla belirlenmiştir (Demiryürek 2001, Kenanoğlu ve Miran 2002). Akın (2008), Akşehir İlçesinde organik çilek yetiştiriciliğinin benimsenmesi ve yayılması üzerine yaptığı araştırmada, üreticilerin organik tarıma geçiş nedenleri arasında; geliri arttırmak ve pazar garantisi ilk sırada yer almaktadır.

Çizelge 1. Aralarında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunan cevapların ki-kare ve kontenjans katsayısı analiz sonuçları

Aralarında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı ilişki tespit edilen cevaplar	Ki-kare değeri	p değeri	c değeri
Yaş- Organik tarım hakkında bilgi düzeyi	42,638	0,000	0,532
Eğitim durumu- Gelir seviyesi	44,187	0,000	0,539
Eğitim durumu- Kullandığı sulama yöntemi	22,076	0,037	0,412
Eğitim durumu- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyi	26,254	0,010	0,442
Gelir seviyesi-Daha önce organik tarım yapma durumu	22,711	0,000	0,417
Gelir seviyesi- Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi	38,914	0,001	0,515
Gelir seviyesi- Eğitime katılmadaki amaç	31,616	0,011	0,476
Gelir seviyesi- Organik tarımda çözümünde en fazla zorlanacağınız konu	30,311	0,016	0,468
Gelir seviyesi- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	49,908	0,000	0,562
Gelir seviyesi- Organik tarıma geçiş nedeni	27,303	0,038	0,449
Arazi büyüklüğü- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	27,876	0,033	0,453
Arazi büyüklüğü- Düzenli toprak analizi yaptırma durumu	17,446	0,002	0,373
Daha önce organik tarım yapma durumu- Organik tarım bilgi düzeyi	26,945	0,000	0,447
Daha önce organik tarım yapma durumu- Daha önce organik tarım eğitimine katılma durumu	12,949	0,005	0,327
Daha önce organik tarım yapma durumu- Organik Tarımda Gübreleme Hakkında Bilgi Düzeyi	31,010	0,000	0,472
Daha önce organik tarım yapma durumu- Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi	29,342	0,000	0,462
Daha önce organik tarım yapma durumu- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	16,437	0,002	0,363
Daha önce organik tarım yapma durumu- Düzenli toprak analizi yaptırma durumu	11,292	0,003	0,308
Organik tarım bilgi düzeyi- Daha önce organik tarım eğitimine katılma durumu	27,145	0,000	0,448
Organik tarım bilgi düzeyi- Organik Tarımda Gübreleme Hakkında Bilgi Düzeyi	131,225	0,000	0,741
Organik tarım bilgi düzeyi- Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi	121,907	0,000	0,728
Organik tarım bilgi düzeyi- Organik tarımda hakkında bilgi kaynağı	30,039	0,018	0,466
Organik tarım bilgi düzeyi- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	96,902	0,000	0,688
Organik tarım bilgi düzeyi- Şimdiye kadar organik tarım yapmamanızın sebebi	32,246	0,009	0,480
Organik tarım bilgi düzeyi-Düzenli toprak analizi yaptırma durumu	14,870	0,005	0,348
Daha önce organik tarım eğitimine katılma durumu- Organik tarımda gübreleme hakkında bilgi düzeyi	19,578	0,001	0,392
Daha önce organik tarım eğitimine katılma durumu- Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi	19,516	0,001	0,391
Daha önce organik tarım eğitimine katılma durumu- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	24,383	0,000	0,429
Organik tarımda gübreleme hakkında bilgi düzeyi- Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi	213,657	0,000	0,815
Organik tarımda gübreleme hakkında bilgi düzeyi- Organik tarımda hakkında bilgi kaynağı	36,315	0,003	0,502
Organik tarımda gübreleme hakkında bilgi düzeyi- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	104,024	0,000	0,700
Organik tarımda gübreleme hakkında bilgi düzeyi- Biyolojik ve biyoteknik mücadeleyi kullanma durumu	15,373	0,004	0,353
Organik tarımda gübreleme hakkında bilgi düzeyi- Düzenli toprak analizi yaptırma durumu	14,029	0,007	0,339
Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi- Organik tarımda hakkında bilgi kaynağı	40,259	0,001	0,521
Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi- Organik tarımda çözümünde en fazla zorlanacağınız konu	34,515	0,005	0,492
Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele hakkında bilgi düzeyi- Biyolojik ve biyoteknik mücadeleyi kullanma durumu	19,795	0,001	0,394
Organik tarım hakkında bilgi kaynağı- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	60,044	0,000	0,598
Eğitime katılmadaki amaç- Biyolojik ve biyoteknik mücadeleyi kullanma durumu	9,843	0,043	0,289
Eğitime katılmadaki amaç-Organik tarıma geçiş nedeni	46,388	0,000	0,548
Organik tarım; basit, ilkel ve teknolojiden uzak mı?-Kimyasal ilaçların en önemli zararlı yanı	9,942	0,041	0,290
Organik tarımda çözümünde en fazla zorlanacağınız konu- Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz	33,696	0,006	0,488
Organik tarımda çözümünde en fazla zorlanacağınız konu- Organik tarımın yaygınlaşması için öncelikli olarak yapılması gereken	26,788	0,044	0,446
Devlet destekleri konusundaki bilgi düzeyiniz- Kimyasal ilaç ve gübre kullanma sıklığı	28,894	0,004	0,459
Organik tarımdan beklentiniz- Organik tarıma geçiş nedeni	34,532	0,005	0,492
Kimyasal ilaçların en önemli zararlı yanı- Organik tarıma geçiş nedeni	72,934	0,000	0,635
Kimyasal ilaçların en önemli zararlı yanı- Şimdiye kadar organik tarım yapmamanızın sebebi	27,908	0,032	0,453
Kimyasal ilaçların en önemli zararlı yanı- Organik tarımın yaygınlaşması için öncelikli olarak yapılması gereken	27,338	0,038	0,449
Organik tarıma geçiş nedeni- Organik tarımın yaygınlaşması için öncelikli olarak yapılması gereken	46,212	0,000	0,547
Şimdiye kadar organik tarım yapmamanızın sebebi- Organik tarımın yaygınlaşması için öncelikli olarak yapılması gereken	27,479	0,036	0,450

Organik tarımın benimsemesinde etkili olan faktörler önem sırasına göre; ekonomik faktörler, sağlık faktörleri ve çevre koruma faktörleri şeklinde sıralanmaktadır. Ancak İngiltere ve Avusturya’da yapılan araştırmalarda, bulgularımızla benzer şekilde, organik tarıma geçişte çevresel sorunlara ilişkin farkındalığın daha etkili olduğu belirtilmiştir (Burton ve ark., 2003; Srisakandarejah ve Dignam, 1992).

Üreticilerin; %72.2’si organik tarım konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları belirtmiş, %71.3’ü organik tarımda gübrelemenin nasıl yapıldığı konusunda, %72.2’si organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadele yöntemleri hakkında, %85.2’si organik tarıma verilen devlet destekleri konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir (Çizelge 2).

Bulgularımıza benzer şekilde, Üstüntaş ve ark. (2015) KOP bölgesindeki illerdeki üreticilerin organik tarım konusunda bilinç ve bilgi eksikliğinin bölgede organik tarımın önemli sorunları arasında yer aldığını bildirmişlerdir. Tokat İli Artova ilçesinde yapılan başka bir çalışmada, incelenen üreticilerin %89.22’sinin organik tarım hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır (Kızılaslan, 2005).

Eğitime katılan üreticilerin %84.2’si düşük gelir grubunda olmasına rağmen sadece %17.6’sı pazarlama sorunu olmaması, devlet desteği olması ve gelir seviyesinin artması gibi sebeplerden dolayı organik tarıma geçiş isterken, %75 gibi büyük bir kesim çevre ve insan sağlığını korumasından dolayı istemektedir (Çizelge 2). Bu sonuç üreticilerin, organik tarımın çevre ve sağlık üzerine etkisi hakkında bilinç düzeyinin yüksekliğini göstermesi bakımından önem arz ettiği gibi üreticilerin organik tarımın felsefesini ve sürdürülebilirlik anlayışını benimsediklerini göstermesi bakımından da önemlidir.

Kursiyerlerin eğitime katılma amaçları ile biyolojik ve biyoteknik mücadeleyi kullanma durumları, organik tarıma geçiş nedenleri arasında istatistiksel olarak ($p < 0,05$) anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 1).

Üreticilerin; %80.6’sı organik tarımı basit, ilkel ve teknolojiden uzak bir üretim yöntemi olarak görmediklerini, %63’ü organik tarıma geçişte mutlak verim azalmasının yaşanmayacağını belirtmeleri organik tarım konusunda bilgi eksikliği yaşamalarına rağmen konuya olumlu baktıklarını göstermektedir. Üreticilerin %53.7’si organik tarımı uygularken çözümünde en fazla zorlanacağı konu olarak;

hastalık ve zararlılar ile mücadeleyi belirtmiştir (Çizelge 2).

Weibel (2001), İsviçre’de geleneksel meyve üreticilerinin organik tarıma geçişte; yabancı ot, hastalık ve zararlılarla mücadele ve bitki besleme gibi konularda zorlanacağı için tereddüt ettiğini bildirmektedir.

Kursiyerlerin; %78.7’si daha önceden iyi tarım uygulaması faaliyetinde bulunmadığını, %89.8’i daha önce biyolojik ve biyoteknik mücadeleyi kullanmadığını belirtmiştir. Üreticilerin %78.7’si kimyasal ilaçların en önemli zararlı yanının; çevre ve insan sağlığını olumsuz etkilemesi olduğunu ifade etmişlerdir.

Üreticilerin sadece %5.6’sı organik tarım hakkındaki bilgilerinin kaynağı olarak eğitim çalışmalarını göstermişlerdir. Üreticilerin; %69.4’ü şimdiye kadar organik tarım yapmalarının öncelikli sebebi olarak; organik tarım konusunda bilgilerinin olmamasını, %58.3’ü organik tarıma geçişin yaygınlaşması için öncelikli olarak üreticilere eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Kursiyerden alınan cevapların frekans ve yüzde değerleri

	Frekans	%
1.Cinsiyet		
Kadın	4	3,7
Erkek	104	96,3
Toplam	108	100,0
2.Yaş		
17-27	4	3,7
28-38	31	28,7
39-49	40	37,0
50-60	25	23,1
61 ve üzeri	8	7,4
Toplam	108	100,0
3.Eğitim Durumu		
İlköğretim	44	40,7
Orta öğretim	35	32,4
Lisans	25	23,1
Lisansüstü	4	3,7
Toplam	108	100,0
4.Yıllık Gelir Seviyesi (TL)		
≤12000	40	37,0
12001-25000	51	47,2
25001-40000	14	13,0
40001-55000	2	1,9
≤55001	1	,9
Toplam	108	100,0
5.Tarımsal Faaliyet Süresi		
1-5 yıl	25	23,1
6-10 yıl	26	24,1
11-15 yıl	20	18,5
16-20	13	12,0
20 yıl üzeri	24	22,2
Toplam	108	100,0
6.Arazi Mülkiyet Durumu		
	Frekans	%

Kendisine ait	74	68,5
Kira	11	10,2
Ortak	11	10,2
Diğer	12	11,1
Toplam	108	100,0
7.Arazi Büyüklüğü (da)	Frekans	%
≤10	40	37,0
11-50	42	38,9
51-100	19	17,6
101-200	4	3,7
≤201	3	2,8
Toplam	108	100,0
8.Ticari Amaçlı Bitkisel Üretim	Frekans	%
Sebzecilik	11	10,2
Meyvecilik	68	63,0
Tarla bitkileri	12	11,1
Diğer	17	15,7
Toplam	108	100,0
9.Daha Önce Organik Tarım Yapma Durumu	Frekans	%
Evet	7	6,5
Hayır	101	93,5
Toplam	108	100,0
10.Organik Tarım Bilgi Düzeyi	Frekans	%
Hiç bir şey bilmiyor	21	19,4
Az	57	52,8
Orta	23	21,3
Kısmen iyi	4	3,7
Çok iyi	3	2,8
Toplam	108	100,0
11.Daha Önce Organik Tarım Eğitimine Katılma Durumu	Frekans	%
Evet	14	13,0
Hayır	94	87,0
Toplam	108	100,0
12.Kullandığı Sulama Yöntemi	Frekans	%
Salma	23	21,3
Karik	29	26,9
Tava	8	7,4
Yağmurlama	13	12,0
Damlama	35	32,4
Toplam	108	100,0
13.Organik Tarımda Gübreleme Hakkında Bilgi Düzeyi	Frekans	%
Hiçbir şey bilmiyor	27	25,0
Az	50	46,3
Orta	25	23,1
Kısmen iyi	3	2,8
Çok iyi	3	2,8
Toplam	108	100,0
14.Organik Tarımda Hastalık ve Zararlılarla Mücadele Hakkında Bilgi Düzeyi	Frekans	%
Hiçbir şey bilmiyor	32	29,6
Az	46	42,6
Orta	19	17,6
Kısmen iyi	8	7,4
Çok iyi	3	2,8
Toplam	108	100,0

15.Organik Tarımda Hakkında Bilgi kaynağı	Frekans	%
TV-dergi	35	32,4
Tarım İl ve İlçe Müd.	34	31,5
Zirai ilaç bayi	7	6,5
Eğitimler	6	5,6
Eş dost	26	24,1
Toplam	108	100,0
16.Eğitime Katılmadaki Amaç	Frekans	%
Daha fazla gelir elde etmek	8	7,4
Daha sağlıklı ürünler üretmek	64	59,3
Çevreyle dost üretim	24	22,2
Devlet desteklerinden yararlanma	6	5,6
Merak hobi	6	5,6
Toplam	108	100,0
17.Organik Tarım; Basit, İlkel ve Teknolojiden Uzak mı?	Frekans	%
Evet	21	19,4
Hayır	87	80,6
Toplam	108	100,0
18.Organik Tarımda Çözümünde En Fazla Zorlanacağınız Konu	Frekans	%
Tohum ve fide temini	16	14,8
Gübreleme	12	11,1
Hastalık ve zararlılarla mücadele	58	53,7
Yabancı ot mücadelesi	8	7,4
Ürünün pazarlaması	14	13,0
Toplam	108	100,0
19.Devlet Destekleri Konusundaki bilgi Düzeyiniz	Frekans	%
Hiçbir şey bilmiyor	56	51,9
Az biliyor	36	33,3
Orta	9	8,3
Kısmen biliyor	5	4,6
Çok iyi biliyor	2	1,9
Toplam	108	100,0
20.“İyi Tarım” Yapma Durumu	Frekans	%
Evet	23	21,3
Hayır	85	78,7
Toplam	108	100,0
21.Organik Tarımdan Beklentiniz	Frekans	%
Üretim maliyetinin azalması	10	9,3
Pazarlama sorununun kalmaması	15	13,9
Doğal kaynakların korunması	41	38,0
Kimyasal maddelerden uzaklaşmak	34	31,5
Diğer	8	7,4
Toplam	108	100,0
22.Biyolojik ve Biyoteknik Mücadeleyi Kullanma Durumu	Frekans	%
Evet	11	10,2
Hayır	97	89,8
Toplam	108	100,0
23.Kimyasal İlaçların En Önemli Zararlı Yanı	Frekans	%

Ek maliyet	4	3,7
İşçilik	3	2,8
Yararlı zararlı ayrımı olmaması	13	12,0
Çevre ve insan sağlığını olumsuz etkilemesi	85	78,7
Diğer	3	2,8
Toplam	108	100,0
24.Organik Tarıma Geçiş Nedeni	Frekans	%
Pazar sorunu olmaması	2	1,9
Devlet desteği	9	8,3
Yüksek gelir sağlaması	8	7,4
Çevre ve insan sağlığını koruması	81	75,0
Organik üretim yapanların memnuniyeti	8	7,4
Toplam	108	100,0
25.Organik Tarımda Verim Düşüklüğü Mutlak Yaşanır mı?	Frekans	%
Evet	40	37,0
Hayır	68	63,0
Toplam	108	100,0
26.Şimdiye Kadar Organik Tarım Yapmamanızın Sebebi	Frekans	%
Organik tarım hakkında bilgisinin olmaması	75	69,4
Başvuru prosedürünün fazlalığı	17	15,7
Verimin düşeceğine inanma	8	7,4
Organik tarımı gereksiz görme	3	2,8
Başarılı olamayacağını düşünme	5	4,6
Toplam	108	100,0
27.Organik Tarımın Yaygınlaşması İçin Öncelikli Olarak Yapılması Gereken	Frekans	%
Üreticilere eğitim verilmesi	63	58,3
Devlet desteğinin artırılması	22	20,4
Başvuru prosedürünün azaltılması	2	1,9
Danışmanlık hizmeti verilmesi	16	14,8
Ürünlerin pazarlamasında destek olunması	5	4,6
Toplam	108	100,0
28.Tarımsal Bir Örgüte üye Olma Durumu	Frekans	%
Evet	33	30,6
Hayır	75	69,4
Toplam	108	100,0
29.Kimyasal İlaç ve Gübre Kullanma Sıklığı	Frekans	%
Hiç kullanmıyorum	13	12,0
Çok az	41	38,0
Orta düzey	50	46,3
Sık	4	3,7
Total	108	100,0
30.Düzenli Toprak Analizi Yaptırma	Frekans	%
Evet	32	29,6
Hayır	76	70,4
Toplam	108	100,0

Konvansiyonel tarım yöntemlerini uzun süredir kullanan üreticilerin yeni bir yöntemi benimsemesi uzun zaman almaktadır. Organik tarımın üretici tarafından benimsenmesi için sadece devletin sağlayacağı ekonomik destek yeterli olmamaktadır. Konu ile ilgili üreticilerin eğitilmesi ve bilgilendirilmesi de gerekmektedir. Dolayısı ile organik tarımda başarılı olabilmek için daha etkili yayım ve eğitim programları uygulanmalıdır (Hasneen and Jaim 2002; Rembialkowska 2005).

Ülkemizde organik tarımın yaygınlaşmasında üreticilerin konu hakkındaki bilgi yetersizliği en büyük engel olarak görülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesinde eğitim çalışmalarına önem verilmesi gerekmektedir. Üreticilerin özellikle tarımda kullanılan kimyasal girdilerin oluşturduğu olumsuz etki konusunda duyarlı ve bilgili olmaları organik tarıma yönelmelerinde etkili olmaktadır. Demirci Ziraat Odası Başkanlığının 2015 yılının ilk 6 ayında düzenlemiş olduğu organik tarım eğitim kursuna katılan toplam 210 kursiyerden kurs sonunda 154'ünün kontrol ve sertifikasyon firması ile anlaşma imzalayarak organik tarıma başlaması umut verici bir gelişmedir.

Sonuç olarak, eğitime katılan üreticilerin büyük çoğunluğunun organik tarım ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığına, ancak üreticilerin çevre ve insan sağlığı konusunda oldukça duyarlı oldukları belirlenmiştir. Üreticilerin bilgi eksikliği yaşadığı konulara ağırlık verilerek doğru bir şekilde planlanmış eğitim çalışmalarının başta bölge üreticisi olmak üzere tüm üreticilere faydalı olacağı ön görülmektedir.

Kaynaklar

- Akın, A., 2008. Akşehir İlçesinde Organik Çilek Yetiştiriciliğinin Benimsenmesi ve Yayılması Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Ankara
- Altındışli, A., 2006. Dünya'da ve Türkiye'de Organik Tarım Uygulamaları. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ders Notları.
- Altındışli, A., İlter, E., 1999. Eko-Tarımda İlke ve Kavramlar. Ekolojik Tarım Eğitimi Ders Notları. ETO, İzmir.
- Anonim, 2015a. Research institute of Organic Agriculture. <http://www.fibl.org> (Erişim Tarihi: 17.05.2015)

- Anonim, 2015b. Demirci Kaymakamlığı. <http://www.demirci.gov.tr>(ErişimTarihi:15.05.2015)
- Burton, M., Rigby, D. and Young, T. 2003. Modelling the adoption of organic horticultural technology in the UK using duration analysis. *Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*. Volume: 47. pp: 29-54.
- Demiryürek, K. 2001. Conversion to organic hazelnut production in the Black Sea Region of Turkey. S.A. Mehlenbacher (ed). *Proceedings of the Fifth International Congress on Hazelnut, 27-31 August, Corvallis, Oregon, USA. ACTA Horticulturae Number 556*, pp.453-460.
- Doğan, H. G., 2011. Türkiye'deki Üretici Birliklerinin Üretici Örgütlenmesinde Yeri ve Önemi (Kazova Bölgesi Yaş Sebze Meyve Üreticileri Birliği Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Gürel, C. ve Akay, M., 2008. Sinop İli Merkez İlçe Tarım İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Arazi ve Gelir Dağılımı. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 7–14 s, Tokat.
- Hasneen, J. and Jaim, W. M. H. 2002. Dimensions of structural changes in cost and return of HYV Boro paddy over time in Bangladesh and determinants of the changes. *Bangladesh Journal of Agricultural Economics*. Volume:25. No:1. pp:35-62.
- Hekimoğlu, B. ve Altindeğer, M.,2006.Organik Tarım ve Bitki Koruma Açısından Organik Tarımda Kullanılacak Yöntemler. T. T. Samsun Valiliği, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü.
- Kenanoğlu, Z. ve Miran, B. 2002. Ege Bölgesi'nde organik tarım tercihini belirleyen çiftçi özellikleri: kuru incir ve çekirdeksiz kuru üzüm örneği. *Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi*. 18-20 Eylül 2002, sf.188-196. Erzurum.
- Kızılaslan, H. ve Kızılaslan, N., 2005. Çevre Konularında Kırsal Halkın Bilinç Düzeyi ve Davranışları (Tokat İli Artova İlçesi Örneği). *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 67–89 s. Zonguldak.
- Oktaş, E., 2003. İlişki Ölçüleri, İstanbul, Aktif Yayınevi.
- Özdamar, K., 2002. Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi 1, Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Padel, S. 1994. Adoption of organic farming as an example of the diffusion of innovation: A literature review on the conversion to organic farming. *Discussion Paper Series 94/1*. Aberystwyth: Centre for Organic Husbandry and Agroecology, 15 s.
- Rembialkowska, E. 2005. The programme of organic farming development in Mezovian region. in *Environment and agriculture: organic farming, environmental protection, sustainable development of rural areas*. 14-17 June 2005. Mistelbach. Australi. pp:191-200.
- Subaşı, G., 2003. Türkiye'de organik tarım, sorunları ve çözüm önerileri. *Tarım ve Mühendislik Dergisi*, Sayı, 66-67, s. 23.
- Sriskandarajah, N. and Dignam, D. 1992. The quest for sustainable agriculture: the current position in Australia. *Agriculture, ecosystems and environment*. Volume: 39. Number: 1-2. pp 85-100. Elsevier Science. Amsterdam.
- Tatlıdil, H. 1989. Yagmurlama sulama teknolojisinin yayılması ve benimsenmesi üzerine bir araştırma. A.Ü. Ziraat Fakültesi yayınları:1157. Ankara.
- TÜİK 2014. Bölgesel İstatistikler. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/sorguSayfa.do?target=tablo>.
- Üstüntaş, H.E., Aytekin, R.İ., Çalışkan, S., 2015. KOP Bölgesinde Organik Tarımın Dünü ve Bugünü. *Türk Tarım- Gıda ve Teknoloji Dergisi*. 3(5): 325-330.
- Weibel, F. P. 2001. Organic fruit production in Switzerland: research and development to resolve cultural, management and marketing problems. *American journal of alternative agriculture*. Volume:16. Issue:4. pp.191-195.